

HOLDİNG ŞİRKETLERİN BAĞLI KURULUŞLARINA GENEL İDARE GİDERLERİNİN DAĞITIMI

Fatih Dural *

(YAKLAŞIM/OCAK-1993)

1. GENEL OLARAK KONUNUN AÇIKLANMASI

Holdingle, gelişen ve büyüyen ekonomilerde, bu gelişme ve büyümenin yarattığı ekonomik birimlerdir. En genel şekilde "HOLDİNGLER", başka şirketlerin hisse senetlerine sahip olmak suretiyle o şirketleri kontrol altında tutan şirketlerdir diye tanımlanabilir.

Bu tanıma bağlı olarak holdinglerin, saf ve karma olmak üzere iki türü bulunmaktadır. Ülkemizde her iki şekilde de uygulama alanı bulunan holdinglerin ülkemizdeki geçmişi, henüz çeyrek yüzyılı bile dolduramıştır. Bu konuda mali mevzuatımızdaki düzenlemeler "Holding"leşme olgusunun beraberinde getirdiği sorunları tam olarak çözmekten uzak görünmektedir. Biz bu yazımızda sadece Holding Şirketleri'nin Genel idare Giderlerinin (G.I.G.) bağlı şirketlere dağıtımında ortaya çıkan sorunları Vergi Kanunlarımız açısından inceleyeceğiz.

Bu konudaki ilk düzenleme, büyük ölçüde 06.05.1985 tarih ve 258 Yayın Sıra No.'lu HUK. Danışma Komisyonu Kararından esinlenerek çıkarılmış bulunan 13.12.1986 Tarihli R.G.'de yayınlanmış olan (33) Seri No.lu Kurumlar Vergisi Genel Tebliği'dir.

Bu tebliği ile Kamu idaresi, Holding Şirketler tarafından bağlı şirketlere, Araştırma ve Geliştirme, Finansman temini, pazarlama ve dağıtım, yatırım projelerinin hazırlanması, hedeflerinin tayini, planlama, örgütlenme ve kararların uygulanması, bilgisayar hizmetleri, sevk ve idare, Mali Revizyon ve Vergi Müşavirliği, Piyasa araştırmaları, halkla ilişkilerinin tanzimi, personel temini ve eğitimi, muhasebe organizasyon ve kontrolü, hukuk müşavirliği hizmetleri verilebileceği ve holding tarafından verilen bu hizmetlerin;

- Hizmetin mutlaka verilmiş olması,
- Kesilen faturada hizmet türünün ayrıntılı olarak belirtilmesi,
- Tek faturada birden fazla hizmet bedelinin bir arada yer alması halinde ise her iki hizmet bedelinin ayrı ayrı gösterilmesi,

koşuluyla bağlı şirketlerce gider yazılabileceği kurala bağlanmıştır.

2. VERGİ KANUNLARIMIZ AÇISINDAN KONUNUN VE ORTAYA ÇIKAN SORUNLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

2.1 Kurumlar Vergisi Kanunu Açısından Konunun Değerlendirilmesi ve Sonuçlan:

Öncelikle Holding Şirketlerce Bağlı Şirketlere dağıtılan (G.t.G.)lerin ilgili şirketlerce Kurum kazancının saptanmasında indirim tabi tutulabilmesi için (33) Seri No.lu K.V.G.T.'de yer alan yukarıda belirttiğimiz koşulların varlığı şarttır. Bu noktaya kadar sorun yok. Sorun, bu dağıtımın hangi anahtarlarla (ölçütler) yapılacağı konusunda ortaya çıkmaktadır. Burada yapılan giderlerin özelliği, uygulamanın yapıldığı holding ile bağlı şirketlerinin münasebetlerinin özelliği nedeniyle tek ve belli "ölçütler" getirebilmek, herkesçe kabul edilebilir "anahtarlar" saptayabilmek fevkalade zordur. Burada "Holding" yönetimlerinde bulunan ve **istikrarlı** bir şekilde **sürekli** uygulanan ve **işin niteliğine açıkça aykırı** olmayan ve "**vergi içertme**" amacı taşımayan ölçütlerin idarece kabul edilmesi gerektiği düşüncesindeyiz. Aksi takdirde her zaman ve her zeminde herkese göre değişiklikler arz edebilecek görüşlerle yani subjectif bir şekilde "ölçüt"ü kabul etmemek yoluyla farklı bir "ölçüt"ün daha da iyi bir şekilde gerçeği yansıtacağı görüşleriyle hareket edilirse holding yöneticileri çok zor durumlarda kalabileceklerdir. Kamu idaresi konuyu yukarıda belirttiğimiz temel ilkeler doğrultusunda kavramaya çalışmalıdır kanaatindeyiz.

Kurumlar Vergisi açısından konunun üzerinde ve özellikle temel ilkeler üzerinde bu denli durmamızın nedeni bu dağıtım işlemlerinin "Örtülü Sermaye" ve "Örtülü Kazanç" hükümleri açısından son derece önemli olmasıdır.

Holdingleşme olgusu, çağımızda gerek ulusal ve gerekse uluslararası sermaye açısından vazgeçilmez bir olgudur. Bu olgu Kurumlar Vergisi Kanunu'nun "Örtülü Sermaye" (Mad. 16) ve "Örtülü Kazanç"a (Mad. 17) ilişkin hükümlerinin çok fazla zorlanmasıyla ve amaç dışında yorumlan-masıyla zedelenmemelidir. Bugün Holding Şirketleriyle Bağlı Şirketleri arasındaki en önemli müşterek masraf unsuru, "Finansman Gideri"dir. Çağımızda "**Finansman**" sorunu işletmelerin en önemli ve kilit sorunları halindedir. Bugünün işletme yöneticileri herşeyden önce en kıt kaynak olan "parayı" gerek iç ve gerekse dış kaynak en "**iyi ve doğru**" bir biçimde kullanmak zorundadırlar. Durum böyle olunca Holding ve Bağlı Şirketlerde çoğu kez **kaynaklar** (Gerek iç ve gerekse dış) tek bir kaynak gibi kabul edilmekte ve son derece uzmanlık isteyen bir finansal planlamayla şirketlere kullandırılmaktadır. Tamamen işletme iktisadi ilkelerinden kaynaklanan bu olgu dikkate alınarak, finansman giderlerinden oluşan ortak giderlerin Holding Şirketlerce Bağlı Şirketlerine dağıtılması olayının KURAL olarak Kurumlar Vergisi Kanunu'nun örtülü sermaye hükmü kapsamında değerlendirilmemesi gerekir.

Dış kaynakların kullanılmasıyla ortaya çıkan finansman giderlerinde "**Parayı Kim Kullanmışsa, Finansman Giderlerini de O Üstlenir**" temel prensibiyle dağıtım yapılmalıdır. Burada en iyi ölçüt aynen Bankacılık sisteminde olduğu gibi "Adat" yapmak suretiyle finansman giderlerini şirketler arasında dağıtmaktır. Eğer bu işin niteliğine, içinde bulunulan koşullara göre yapılamıyorsa, yapabilen, uygulama imkanı olan bir başka "**anahtarla**"

(ciro üretim hacmi vb.) bu dağıtım yapılmalıdır. Yükün **aynen** yansıtılması halinde örtülü kazanç problemi de ortaya çıkmayacaktır.

tç kaynakların kullanılması halinde uygulama ve ortaya çıkan sorunları şöyle özetleyebiliriz.

- Holding'in öz kaynaklarından veya faizsiz olarak sağladığı kaynaklardan bağlı şirketlere kaynak kullandırılması halinde uygulamada iki temel yaklaşım ortaya çıkmaktadır.

Birinci Yaklaşım:

Holding öz kaynağından verdiği kaynaklarda da bağlı şirketlerden EMSAL FAİZ ORANI ile faiz almaktadır. Burada "Emsal Faiz" oranı, kullanılan kaynağın BANKA SISTEMİNDE değerlendirilmesi halinde (Verilen vadeye göre) ne olacak idiye o orandır. Ancak bu durumda Örtülü Kazanç hükümlerine uyulmakta fakat 6802 sayılı Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi Kanunu ve 2279 Sayılı Ödünç Para Verme işlemi Kanunu ihlâl edilmektedir. Şirketler bir tür bankerlik, ihracatçılık yapan kuruluşlar haline gelmektedirler. Bu konuya ilişkin var olan sorunlar çözümlenmelidir.

İkinci Yaklaşım:

Bazı Holdingler öz kaynaklarını en iyi şekilde kullanabilmek ve optimum kârlılığı yakalayabilmek için bağlı şirketlerin de direkt sermaye artırımına gitmeden önce belli sürelerle fonlara borç verilerek kullandırılmakta ve bu fonlar belli sürelerde geri dönmediği ve bir tür "**sermaye**" niteliği kazandığında da o şirketlerde bu borç-alacak rakamlarını kavrayacak "sermaye artışlarıyla" bu rakamlar sıfırlanmaktadır. Özellikle saf holdinglerde uygulama alanı bulan bu yaklaşımda bağlı şirketler Holding'çe "Örtülü Sermaye" hükümleri nedeniyle bir faiz geliri de talep edilmemektedir. Buna karşılık bu uygulamada K.V.K. Md. 17 uyarınca bedelsiz para kullandırmak suretiyle örtülü Kazanç Dağıtım riski ortaya çıkmaktadır.

Kişisel kanımız bu durumda Örtülü Kazanç hükümlerinin (Vergi içertmek için düzenlenmiş, çok özel durumlar hariç) uygulanmayacağı yönündedir. Çünkü burada temel amaç, bedelsiz para kullandırmak değil şirketlerdeki gerçek sermaye ihtiyacını belirlemek ve ondan sonra sermaye artırımını yapmaktır. Gerçek sermaye ihtiyacının ne olduğu veya ne olacağı ise birçok kereler ancak belli uygulama sürelerinden sonra ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle bu konuda "**sözel yorumu**" çok katı bir şekilde yaparak şirketleri amaçları' dışında yargılayarak "ne yapsa suçlu" olacakları bir konuma getirmemek gerekir düşüncesindeyiz.

2.2 Katma Değer Vergisi Kanunu ve Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi Açısından Konunun Değerlendirilmesi

Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 1. maddesinde; "Türkiye'de yapılan aşağıdaki işlemlerin Katma Değer Vergisi'ne tabi olacağı" hükmüne bağlandıktan sonra esas olarak ticari, Sınai, Zirai faaliyetler ile serbest meslek faaliyetleri çerçevesinde yapılan işlemlerin verginin konusunu teşkil edeceği belirtilmektedir. Bu maddedeki "**İŞLEM**" deyimini "**MUAMELE**" anlamında kullanılmaktadır. Bunun anlamı bir **teslim ve hizmetin**

Katma Değer Vergisi'ne tabi tutulabilmesi için bir **"MUAMELE"** karakteri taşıması gerektiğidir. Nitekim aynı hüküm 6802 Sayılı Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi Kanunu'nun 28. maddesinde aynen hükme bağlanmış ve "Banka ve Sigorta Şirketlerinin her ne şekilde olursa olsun yapmış oldukları bütün MUAMELELER dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paralar Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi'ne tabidir.

Bankerlerin yapmış oldukları BANKA MUAMELE VE HİZMETLERİ dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paraların Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi'ne tabi olduğu belirtilmiştir.

Bu hükümler çerçevesinde masraf dağıtım-masraf paylaşımı bir MUAMELE (işlem) niteliğinde olmadığından vergiye tabi tutulmayacaktır. Nitekim 17.03.1980 tarih ve 248 Yayın Sıra Numaralı HUK. Danışma Komisyonu Kararında "Holding Şirketlerinin sermayesine iştirak ettikleri şirket veya şirketlere finansman ihtiyacını karşılamak üzere kendi adlarına çıkardıkları kredileri, tamamen veya kısmen devretmeleri, nedeniyle bunlara ait giderleri de, kendilerine HİÇ BİR MENFAAT SAĞLAMAYACAK şekilde intikal ettirmeleri halinde 6802 Sayılı Kanun'un 28. maddesi uyarınca banker saymak suretiyle Banka Muamele Vergisi'ne tabi tutulmayacağına karar (çoğunlukla) verilmiştir.

Bu karara tamamen katılıyoruz. Çünkü; gerçekten kararın gerekçesinde açıkça belirtildiği üzere ödünç para verme işlemini düzenleyen 2279 Sayılı Kanun'un 1. maddesinde, faizden para kazanmak için ödünç para verme işleri ile meşgul olma ifadesi yer almaktadır. Bu nedenle faiz yoluyla kazanç sağlamaya yönelik bir ödünç prim verme işi mevcut olmadığı sürece bir BANKA MUAMELESİ var sayılamaz ve vergileme yapılamaz. Görüldüğü üzere masraf dağıtımını yapan şirket yapılan işin LEHİNE veya ALEY-HİNE hiç bir farkın bulunmaması halinde bir "MUAMELE" niteliği yoktur. Dolayısıyla vergilemenin de olmaması gerekir.

Bu konuda Maliye Bakanlığı 1985 yılında verdiği bir muktezada finansman giderlerinden oluşan masraf dağıtımını hiçbir şarta bağlamadan (LEHE PARA KALMA gibi) Katma Değer Vergisi'ne tabi tutulacağını hükme bağlamıştır. Gene muk-tezadan anlaşıldığı üzere masraf dağıtımının tamamı üzerinden KDV alınacaktır. Lehe para alınması söz konusu ise o takdirde de BSMV. söz konusu olabilecek ve KDV Kanunu'nun 17/4-e istisnası ortaya çıkacaktır. Görüldüğü üzere Bakanlık "MUAMELE-İŞLEM" kavramı üzerinde hiç durmamaktadır. Bakanlığın bu anlayışına katılmak mümkün değildir. Nitekim Katma Değer Vergisi Kanunu'nda da temel ilke "mükellef bazında yaratılan Katma Değer'in vergilendirilmesidir." Ancak bizim de katıldığımız üzere hesaplama kolaylığı açısından bugünkü mal ve hizmet teslim ve ifalarını gösteren bedeller brüt olarak KDV'ye tabi tutulmakta ve bundan Girdi KDV'leri çıkartılmak suretiyle bu temel amaca yaklaşılmaya çalışılmaktadır. Ancak temel ilke değişmemiştir. Bu bir hesap kolaylığı, bir uygulanabilirlik olayıdır.

Sonuç olarak söyleyebiliriz ki, sonuçta bir kâr veya zarar bırakmayacak şekilde yapılan ve kâr arayış ve beklentisi ile ilgili olmayan işlemlerin KDV'ne tabi tutulması söz konusu değildir. Bakanlık mukteza-sı yukarıda belirttiğimiz HUK. Danışma Komisyonu Kararı'na da aykırıdır. Nitekim DANIŞTAY 7. Dairesi 13.11.1989 tarih ve E./1989/2547 ve K.1989/2526 Sayılı Kararı'nda "Banka Kredi Fai-zinin kredinin kullandırıldığı firmaya de-" kont edilmesinin finansman hizmeti verildiğini ifade etmeyeceği gerekçesiyle Katma Değer Vergisine tabi tutulmayacağını" hükme bağlamıştır. Karar tamamen Vergi Hukuku'nun temel ve özel hükümlerine uygundur. Karar tamamen bu tür bir masraf dağıtımının, yasanın öngördüğü anlamda bir HİZMET olmadığından hareketle verilmiş olup tam bir İLKE KARARI niteliğindedir. Görüşümüz Kamu 1da-resi'nin de uygulama da bu son derece yerinde olan YÜKSEK Mahkeme kararına paralel bir uygulama içerisine girmesi gerektiği yönündedir.

3. SONUÇ

Çağımızda yaşanan çok hızla kurumlaşma ve holdingleşme olgusu karşısında bu tür Holding-Bağlı Şirket ilişkileri fevkalade önem kazanmış ve büyük boyutlara ulaşmıştır.

Dileğimi/ Kamu İdaresi'nin Vergi Hukuku ile "işletme Politikası Dikte Etme" anlayışından vazgeçerek çağdaş bir yaklaşımla Batılı kurumlaşma ilişkilerini yaşayan Holding-Bağlı Şirket ilişkilerini vergilemesidir. Kamu idaresi Şirketleri ne yapsalar suçlu, ne yapsalar vergi kaçakçılığı tanımı içerisine sokan, iki tarafı da bıçak gibi keskin sorunlarla karşı karşıya bırakmamalıdır. Örtülü Sermaye-Örtülü Kazanç ilişkisinde bugün bu sorun fazlasıyla yaşanmaktadır. Bu nedenle Kamu idaresi Vergi Kanunları'na, Yüksek Yargı Organlarının Kararlarına ve mukayeseli hukuka göre hızla değerlendirmelerini yaparak

uygulanabilir ilkeler, saptayarak konuya açıklık getirmelidir. Bu konu, özellikle Mali Tabloların Yeminli Mali Müşavirlerce "Tam Tasdik"inin söz konusu olduğu günümüzde her zamankinden daha da fazla önem taşımaktadır.

*** Y.M.M. Marmara Üniversitesi Vergi Huk. Öğr. Gör., Maliye ve Gümrük Bakanlığı Eski Bas Hesap Uzmanı**

1. ÖZBALCI Yılmaz 10 Eylül 1985 tarih (III)No.Ju Etüd.
2. UÇAR Şakir, Şirketler Arasındaki Gider Aktarmalarının V.K. karşısındaki yeri (**Vergi Dünyası** Sayı: 58, Sayfa: 60)
3. EYÜPGİLLER Saygın S. - 'Holding Şirketlerinin Genel idare Giderlerinin Bağlı Şirketlere Dağıtımı', **Uygulamalı Mevzuat Dergisi**, Sayı: 3, Yıl:1 Şubat 1990.
4. PAKLAR Selahattin - Kurumlar Vergisi Kanunu Yorum ve Uygulaması İstanbul, 1981 Sayfa: 317.
5. ŞEKER Sakıp - Finansman Kredisi Teminive M. Dağıtımının Vergi Mevzuatı karşısındakidurumu (**Vergi Sorunları Dergisi** Sayfa: 47)
6. **HUK. Danışma Komisyonu Kararları** (258ve 248 yayınlanmamış).